

Александра Р. Крстић¹
Универзитет у Београду, Факултет политичких наука,
Одељење за новинарство и комуникаологију
Београд (Република Србија)

316.77(497.11)"2015/2020"
314.151.3-055.2
Оригинални научни рад
Примљен 21/12/2021
Измењен 07/02/2022
Прихваћен 08/02/2022
doi: [10.5937/socpreg56-35491](https://doi.org/10.5937/socpreg56-35491)

БЕЗЛИЧНЕ, ОТУЂЕНЕ И ОПАСНЕ: ВИЗУЕЛНА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА МИГРАНТКИЊА СА БЛИСКОГ ИСТОКА И ИЗ АФРИКЕ У МЕДИЈСКОМ ПРОСТОРУ СРБИЈЕ

Сажетак: Академска истраживања о медијском извештавању о мигрантима и избеглицама су у порасту од велике „мигрантске кризе” 2015. године. Међутим, мало аутора се фокусира на визуелну репрезентацију мигранткиња, за коју је утврђено да може да утиче на позитивније ставове грађана и да допринесе развоју „културе гостопримства” (Bleiker et al., 2014). Главни циљ овог рада је да идентификује доминантне визуелне оквири у којима се у штампаним и он-лајн медијима у Србији извештава о мигранткињама са Блиског истока и из Африке. Квантитативно-квалитативна анализа 54 фотографије у периоду од 2015. до 2020. године заснована је на концепту визуелних медијских оквира. Главни резултати показују да се мигранткиње доминантно визуелно приказују у оквирима претње по безбедност граница и здравља људи, са велике удаљености камере од групе у којој се налазе, чиме су лишене идентитета и гласа у медијском садржају.

Кључне речи: визуелни медијски оквири, мигранткиње, медији, Србија.

УВОД

Светски медији од 2015. године непрестано извештавају о мигрантској „кризи” која је изместила неколико милиона људи из ратних подручја Блиског истока и Африке на територију Европе, Сједињених Америчких Држава, Аустралије и других држава. У медијима се скоро свакодневно приказују слике чамаца и бродова препуних избеглица, као и колона на граничним прелазима на којима мигранти² свакодневно чекају, надајући се бољем животу. На путу до Европске уније, они пролазе кроз тзв.

¹ aleksandra.krstic@fpn.bg.ac.rs

² Иако је утврђена терминолошка разлика између „миграната” и „избеглица”, у овом раду ће се претежно користити термин мигрант/мигранткиња, пошто се истражује медијско извештавање о женама избеглим из држава Блиског истока и Африке од 2015. године наовамо.

„балканску руту” на којој се од маја 2015. године налази и Србија. Од тада до данас кроз нашу земљу је прошло око милион и по избеглица из Авганистана, Сирије, Ирака, Бангладеша и других држава (Danas, 2021).

Национални и локални медији у Србији различито извештавају о ситуацији са мигрантима, а на друштвеним мрежама често се шире дезинформације и „лажне” вести о овој популацији. Грађани сматрају да нису довољно информисани о овој теми, а бележи се и смањен проценат оних који имају позитивно мишљење о мигрантима од 2016. и 2017. године наовамо (CESID, 2019). Истраживање Центра за слободне изборе и демократију (ЦЕСИД) овај тренд објашњава, између осталог, и негативном реториком у медијима у којој се о мигрантима изразито негативно извештава као о терористима који представљају претњу по безбедност и здравље људи. Најнегативнији ставови се читавају у општинама које су више погођене „кризом”, на пример, у Шиду, Прешеву и Кањижи, док становници Сјенице и Тутина имају позитивније ставове, што се објашњава високом степеном прихваћености у локалном, претежно муслиманском, становништву (CESID, 2019).

Академска истраживања о медијском извештавању о мигрантима и избеглицама су бројна и претежно се фокусирају на њихово представљање у западноевропском и америчком медијском контексту. Утврђено је да, поред новинских текстова, и новинске фотографије и телевизијски снимци значајно утичу на креирање позитивних и негативних перцепција публике. На пример, визуелни портрети појединаца у мигрантској „кризи” могу да „омекшају” ставове грађана (Madriral & Soroka, 2021; Parrot et al., 2019), а приказивање мигранткиња са децом развија бољу „културу гостопримства” и утиче на хуманизованост представљање мигрантске групе (Bleiker et al., 2014). Поред тога, жене данас имају велики удео у глобалним миграцијама (Save the Children, 2020) и, осим ратних конфликата, суочене су са израженом дискриминацијом, трговином људима и другим облицима претњи у државама кроз које пролазе да би стигле на крајње одредиште (Lefko- Everett, 2010). Стереотипна медијска слика може још више да погорша њихов положај, поготово ако се има у виду да истраживања јавног мњења показују да су грађани Србије, у поређењу са претходним годинама, све мање спремнији на интеракцију и разговор са женама мигранткињама (CESID, 2019). Из угла медијских студија и новинарства, визуелни медијски садржај брже и лакше изазива реакцију публике (Coleman, 2010), а представља и својеврстан „имагинарни контакт” са етничким, религијским и другим мањинама (Özcan, 2013, p. 428). Међутим, у Србији готово да нема студија која испитују медијско извештавање и визуелно представљање жена које су избегле са Блиског истока и из Африке током и после 2015. године, а које бораве у нашој земљи или пролазе кроз њу.

Имајући у виду овај контекст, циљ овог рада је да, на основу квантитативно-квалитативне анализе новинских фотографија, истражи главне визуелне оквири и технике визуелног представљања мигранткиња у штампаним и он-лајн медијима у Србији. На тај начин би, осим доминантног начина медијске репрезентације, могло да се утврди и да ли визуелни оквири у српским медијима креирају контекст за хуманизацију ове популације и друштвено-политичке кризе у којој се налазе већ дуги низ година. Рад је организован тако да после теоријског оквира о медијској репрезентацији мигранткиња у међународном медијском контексту, следи објашњење методолошког приступа истраживању, главни резултати и закључна разматрања.

„ФЕМИНИЗАЦИЈА” МИГРАЦИЈА И МЕДИЈСКА РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА МИГРАНТКИЊА У МЕЂУНАРОДНОМ КОНТЕКСТУ

У међународној академској литератури веома ретко се испитује однос медија према женама које су избегле из ратних подручја са Блиског истока и из Африке у великој мигрантској „кризи” 2015. године или које су побегле од сиромаштва, политичке и друштвене репресије и кренуле у потрагу за бољим животом. Одсуство приказивања жена избеглица не само у медијима него и у широј академској заједници говори о распрострањеној друштвено-политичкој маргинализацији ове значајне и савремене теме.

Важност истицања положаја мигранткиња у односу на положај мушкараца миграната је вишеструка. Како аргументују Зорица Мршевић и Светлана Јанковић (2019, стр. 39), „миграцију жена треба проучити кроз дискурс родне неравноправности, традиционалних улога жена, родно заснованог тржишта рада, универзалног јављања родно заснованог насиља и глобалне феминизације сиромаштва и радне миграције”. То значи да мигранткиње, осим што беже од прогона, беже и од насиља и дискриминације, а на избегличком путу се сусрећу и са породичним насиљем и насиљем других миграната, па и радника међународних хуманитарних организација и служби безбедности државе у којој бораве (Mršević & Janković, 2019). Међутим, истраживања показују да мигранткиње, тек кад остану саме или са децом, или у групи са другим женама, постају жртве криминалаца, кријумчара и припадника сектора безбедности у државама кроз које пролазе (Mršević & Janković, 2018, стр. 59). Међу највеће препреке са којима се мигранткиње суочавају су недовољно познавање језика, недостатак подршке и пара, незапосленост, ограничен приступ здравственим и образовним ресурсима, као и дуготрајни и компликовани административни проблеми у издавању личних докумената (Mršević, 2016, стр. 217).

У академској литератури која се бави положајем мигранткиња, сусреће се појам „феминизације миграција”, који означава пораст броја жена у односу на мушкарце мигранте (Morokvašić, 2010). Извештаји светских организација (Save the Children, 2020) показују да је, у контексту глобалне феминизације миграција, све више девојчица свих узраста расељено и да оне пролазе миграционим коридорима у пратњи чланова породице или потпуно саме. Као најчешћи узроци због којих девојчице одлучују да избегну из својих домова и држава наводе се сиромаштво, претња породичног насиља и бег од политичких и других облика репресије (Save the Children, 2020). У контексту држава Западног Балкана и Србије, примећено је да су чак и девојчице старијег узраста искључене из доношења одлука о томе где мигрантска породица креће на пут, која је предвиђена рута и какве су стратегије за преживљавање на том путу (Save the Children, 2020). Мигранткиње су, према многим релевантним показатељима, изложене најгорим аспектима миграција – поред друштвеног искључивања, физичког и психичког злостављања, оне се суочавају и са недовољно доступним услугама у систему здравства и образовања (Lefko-Everett, 2010).

У међународном медијском и политичком дискурсу преовладава стереотипан начин репрезентације мушкараца миграната као „опасних” и жена као „рањивих”

друштвених категорија (Freedman, 2016). Уз то, медији их често негативно представљају као „машине за рађање” које оптерећују здравство (Mawadza & Banda, 2016, р. 5). Ипак, најчешћи начин репрезентације мигранткиња у медијима одвија се у оквиру виктимизације, у којем се жене и девојчице приказују као жртве (Hellermann, 2006; Banda & Mawadza, 2015). Чак је и унутар тог оквира заступљена стигматизација мигранткиња, нарочито када се приказују у контексту проституције, што као доминантни медијски наратив заправо замагљује праве разлоге њиховог напуштања домова и тешког прекограничног путовања у потрази за бољим животом (Banda & Mawadza, 2015).

У оквиру медијског представљања мигранткиња као жртви, истраживања показују да се њихова „рањивост” најчешће повезује са темама трговине људима, сексуалним ropством и проституцијом (Oloruntoba et al., 2018). Медијски наратив, који произлази и из визуелног медијског садржаја, често приказује жене и девојчице као жртве којима су потребне помоћ и заштита. Такав медијски оквир „спаса” у највећој мери ипак произлази из извештавања о међународним организацијама, невладиним организацијама и владама држава које пружају помоћ мигранткињама (Oloruntoba et al., 2018), а не из извештавања о проблемима самих жена. Визуелно, оквир у коме се наглашава потреба за спасавањем рањивих категорија друштва, попут жена и девојчица избеглих из ратних подручја, задржава се на сликама бродова и чамаца, у оквиру текстова у којима се врло спорадично даје глас мигранткињама (Oloruntoba et al., 2018).

Истраживања визуелне медијске репрезентације мигранткиња су ретка. Студије се углавном фокусирају на западноевропске медије и показују да се на фотографијама чешће читава визуелни оквир жртве, а не терета или претње (Amores & Arcila, 2019). То значи да је родна димензија у извештавању медија важна за укупан третман миграната и избеглица, нарочито у контексту њиховог прихватања у друштво. У немачким медијима присутне су три врсте визуелних стереотипа према мигранткињама муслиманске вероисповести: слике отуђивања и недовољне интеракције са мигранткињама, слике другачијег животног стила у заједничким просторима које деле са локалним становништвом и слике које конструишу значења на основу приказивања женског тела (Özcan, 2013). Најчешће коришћен визуелни мотив у приказивању мигранткиња је „поглед с леђа” (Özcan, 2013) који означава отуђење, осамљеност и удаљеност жена од гледалаца, па чак и одсуство било какве интеракције са њима.

Студије ван западноевропског и америчког медијског оквира фокусиране су на медијску репрезентацију мигранткиња у различитим националним контекстима. Афрички медији се према мигранткињама односе као према „разведеним женама, удовицама или напуштеним женама” (Nyangairi, 2010, р. 48), на које гледају с подзрењем и најчешће их приказују без мушке пратње, као потенцијалне сексуалне раднице, „очајне и морално посрнуле” (Nyangairi, 2010, р. 49). На сличан начин о мигранткињама извештавају и медији у Аустралији, који приказивањем универзалне хуманитарне симболике у лику жене с дететом визуелно уоквирују мигранткиње као рањиве и беспомоћне, али и на родно стереотипан начин као зависне од других (Bleiker et al., 2014, р. 195). Занимљиво је да се у сликама жена са децом, као контексту „медијске феминизације избеглица” (Lenette & Cleland, 2016, р. 71), осликавају и покушаји медија да хуманизују кризу о којој извештавају, и то тако што се

жене и деца не приказују више као странци, него као личности са којима гледалац може да се повеже. На тај начин се, сматрају Блајкер и сарадници, развија „култура гостопримства” и подстиче већа емпатија и разумевање публике.

У контексту Србије нема пуно истраживања која се баве медијским представљањем жена избеглица и мигрантиња са Блиског истока и из Африке. Павловић и сарадници (Pavlović et al., 2021) су у анализи истраживачких трендова и приступа теми миграната и управљања миграцијама у националним часописима међународног значаја открили да су у свим анализираним областима запостављени родни приступи миграцијама. Клеут и Драшковић (2017, стр. 178) аргументују да је лице избеглице у медијском визуелном садржају „препознатљиво када се ради о женама и деци, док се слика мушких лица појављује онда када треба да потенцира драматичност догађаја”. Анализе етичности извештавања српских медија о мигрантима (Milinkov et al., 2021) показују да су жене и мушкарци мигранти и избеглице са Блиског истока и из Африке најчешће приказани у контексту лажних вести, ширења страха и антимигрантских наратива, у којима доминира манипулативан медијски садржај. Најчешће стратегије манипулације обухватају објављивање старих вести као актуелних, застрашивање приликом пласирања лажних информација, неутемељених тврдњи итд. (Milinkov, 2021). Према Јањићу (Janjić, 2021, стр. 12), лажни и манипулативни наративи на српском језику о мигрантима и мигранткињама се „1) шире изузетно великом брзином, 2) преко платформи које мобилизују хиљаде грађана, 3) да укључују експлицитну ксенофобију, шовинизам и говор мржње”, док су доминантни наративни обрасци дезинформација о мигрантима и избеглицама манипулисање бројем миграната, термином избеглица, бројем инцидената, временом и локацијом догађаја и теоријама насељавања. У таквом контексту, родна дискриминација је веома изражена, додатно је „обојена верским, етничким или родним стереотипима”, а жене избеглице и мигранткиње „огрнуте плаштом медијског и патријархалног мрака” (Milinkov et al., 2021, стр. 42).

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР

Истраживање је засновано на квантитативно-квалитативној анализи 54 фотографије из медијских текстова објављених сваког јуна у периоду од шест година, од 2015. до 2020. године.³ Узорак је настао на основу одабира релевантних штампаних и он-лајн медија у Србији који су у наведеном периоду извештавали о мигрантској „кризи” и редовно објављивали фотографије уз текстове. Корпус медија обухвата дневне новине, њихове он-лајн верзије и интернет портале: Ало, Блиц, Курир, Вечерње новости, Политика, Информер, Данас, Дневник и B92.net. За поуздану претрагу објављених фотографија и релевантан медијски узорак коришћена је јавно доступна база извода из штампе на порталу Комесаријата за избеглице Републике Србије. Јун је одабран за анализу јер се тада обележава Светски дан избеглица и сматра се да би, за разлику од других периода током године, тада могло да буде више медијског садржаја о мигрантима уопште. Такође, од јуна 2015. године у Србији је почело интензивније медијско

³ Фотографије на којима је заснован узорак чине део ширег истраживања о визуелном медијском представљању миграната и избеглица у српским медијима.

извештавање о мигрантској „кризи”, с обзиром на то да је током мајате године код нас забележен први већи прилив миграната и избеглица из Грчке.

Анализа визуелне репрезентације мигранткиња у српским медијима обухватила је низ варијабли. На информативном нивоу, забележен је датум објављивања и медиј у коме је објављена фотографија. Затим су, на основу теорије медијских оквира (Entman, 1993), анализирани главни визуелни медијски оквири, који су у академској литератури дефинисани као начин медијске селекције у којој се одређени аспекти стварности истичу или јасно издвајају путем визуелног садржаја (Brantner et al., 2011: 251). Методолошки приступ заснован је на денотативном, стилско-семиотичком и конотативном нивоу визуелног медијског уоквиривања (Barthes, 1977; Rodriguez & Dimitrova, 2011). На денотативном нивоу анализирани су главни актери, текстуална опрема која прати слику, као што су потпис, наслов и насловни блок текста у оквиру ког је објављена фотографија. Затим је анализирана и величина мигрантске групе унутар које су приказане мигранткиње (мала/средња група – до 20 чланова, велика група – преко 20 чланова, индивидуа – портрет појединца, нема – не може да се утврди јер слика показује нешто друго), као и доминантни оквир унутар ког се мигранткиње визуелно портретишу и спецификација појединачног визуелног оквира: оквир претње (по безбедност граница, здравље људи, као узрок претње друге државе), виктимизације (жртве транспорта, рата, злочина, третмана државе у којој бораве, кријумчарења), административни оквир (тражење азила или помоћи или генерални приступ управљању миграција), оквир политике (политичке одлуке које доноси Србија или политика друге државе) и оквир интеграције (укљученост мигранткиња у друштво или у образовни систем).

На стилско-семиотичком нивоу слике, анализирана је позиција камере са које се сликају мигранткиње – крупни/средњи план за приказивање визуелне блискости и широки/тогал план за приказивање визуелне удаљености (Wilmott, 2017), као и активност у којој су мигранткиње приказане (Greenwood & Thomson, 2020), на пример, у пасивном стању (чекају, седе, леже), у активном стању кретања (доласка и одласка), интеракције (са групом, децом, полицијом) и у активностима које упућују на „нормалан” живот, као што је одлазак у продавницу, школу, бављење спортом итд.

На конотативном нивоу, анализирано је присуство визуелних симбола и метафора (Aiello, 2006; Krstić et al., 2020) које могу да помогну у бољем и ширем разумевању доминантног визуелног оквира у коме се приказују мигранткиње у српским медијима. На пример, слике решетака, лисица и кавеза упућују на перцепцију мигранткиња као опасних и девијантних особа, слике ђебета могу да значе сигурност за којом трагају, мараме и хаљине културу из које долазе.

РЕЗУЛТАТИ

У периоду од 1. до 30. јуна сваке године, од 2015. до 2020. године, у девет одабраних медија објављено је укупно 54 фотографија на којима се приказују мигранткиње са Блиског истока и из Африке. Оне су приказане као главни актери на 80% фотографија, што значи да су јасно истакнуте као субјекти и у примарном су фокусу слике. Као споредни актери, мигранткиње се појављују у секундарном фокусу у односу на

главне актере, које углавном чине мушкарци мигранти, припадници полиције или политичари. Највећи део узорка, 64% анализираних фотографија, чине слике жена са децом. Често су приказане унутар мале или средње мигрантске групе (83%), а веома ретко у индивидуалним портретима (7%) и великим групама (1,8%). Мигранткиње се најчешће појављују у визуелном оквиру претње, затим оквиру виктимизације и административном оквиру, а неупоредиво мање у оквирима политике и интеграције (Табела 1). Резултати квантитативне анализе специфичних подоквира показују да се мигранткиње унутар оквира претње приказују најчешће у контексту претње по здравље људи и као узрок претње друге државе према Србији, док се унутар оквира виктимизације представљају најчешће као жртве рата, али не и као жртве кријумчарења, прекограничног транспорта или злочина.

Уколико се погледа распрострањеност главног визуелног оквира по годинама (Графикон 1), током прве године мигрантске „кризе” најприсутнији су оквири претње и виктимизације. Између 2016. и 2018. растеп присутност административног визуелног оквира у коме се жене представљају у ситуацијама тражења помоћи и азила, као и у виду бројки и статистике, што показује да се медији тада више баве рачуницом колико хиљада миграната улази и излази земље, него правим разлозима избеглиштва или личним причама које би нам приближиле мигранткиње и њихов положај. Стиче се утисак да су мигранткиње, као део веће групе, у српским медијима представљене као својеврсни терет за државу и друштво. Једини, додуше краткотрајни, период у коме се појављује визуелни оквир интеграције мигранткиња у друштво је 2016. година и нешто мање током 2018, и то само у Политици, Куриру и Блицу. Међутим, од 2018. поново расте оквир претње, и то више нису фотографије на којима се мигранткиње доводе у везу са претњом по безбедност граница и сликају у интеракцији са полицијом или на граничном прелазу, као на почетку узорка, него се доводе у везу са претњом по здравље људи, с обзиром на наслове и потписе који их директно визуелно обележавају као изворе заразе опасних болести.

Резултати показују да су наслови и насловни блокови, као и потписи на фотографијама често у конфронтацији са садржајем саме слике. На пример, жене су приказане са децом у кретању, односно у полулежећем положају (Слика 1), са визуелно истакнутим ранчевима као симболом терета, босим ногама као честим визуелним симболом избеглиштва, умора и дугог лутања. Саме фотографије упућују на портрете жена које су доживеле трагичну судбину и које се и даље налазе на путу или чекају да се нешто догоди са њиховим статусом. Међутим, позиционирање ових фотографија поред визуелно истакнутије слике насилног прескакања и рушења заштитне ограде, као и таблоидни и сензационалистички оквир насловног блока, безбедну визуелност мигранткиња ставља у контекст претње и опасности по грађане Србије.

Ово није једини пример, визуелна деконтекстуализација мигранткиња распрострањена је читавим узорком. Слике жена са децом или групе жена, на којима нема ниједне назнаке опасног понашања или претње, уоквирују се контекстом који не одражава визуелни садржај (Слика 2), и који помоћу сензационалистичких наслова намерно шире панику и страх код читалаца (Слика 3). Уз то, жене и девојчице се приказују и као претња по здравље људи, сугерише се да „шире туберкулозу и шугу” (Информер, 24. 6. 2015), али и да „знају да су заражене” и да „шире сиду по Србији”

(Курир, 28. 6. 2018). У неким случајевима се за истицање девијантног понашања користе визуелне илустрације које не приказују мигранткиње, него друге жене, најчешће непрепознатљиве, сликане с леђа, али које на конотативном нивоу идеје о слици и визуелне метафоре појачавају значење опасног мигрантског понашања за које се верује да има несагледиве последице по грађане Србије (Слика 4).

На стилско-семиотичком плану слике, мигранткиње се најчешће приказују са визуелне удаљености у односу на објектив камере: у 76% узорка доминира широки визуелни план или „тотал”, којим се „хвата” просторна композиција слике, али се истовремено постиже ефекат визуелног удаљавања од особа које се приказују. У ретким крупним и средњим плановима мигранткиње се приказују углавном као жртве рата из кога су побегле, уз понеку личну причу у медијима (Слика 5) или као странкиње које су по свему отуђене од грађана Србије и са којима читаоци не могу да се идентификују, нити да се повежу (Слика 6 и Слика 7). Највећи део узорка чине фотографије на којима су мигранткиње представљене у пасивном стању, како не раде ништа, већ само чекају, било да леже, седе или стоје, док остале слике кретања, интеракције или акције заузимају далеко мањи проценат анализираних фотографија (Табела 2).

Чест визуелни симбол је поглед с леђа, који је препознат и у другим академским истраживањима (Özcan, 2013), а који означава дистанцирање од публике и немогућност повезивања са особама које су приказане (Слика 8). Деперсонализација мигранткиња, која се постиже не само позицијом камере већ и сликама на којима им се уопште не види или се делимично види лице, на којима су њихове главе погнуте или окренуте у страну, или прекривене рукама, као да не допуштају јасну идентификацију. Сакривање лица марамама или покривање тела ћебетом за њих представља сигурност од спољашњег света, од измештености из сопственог дома и од драме у којој су се нашле, али за гледаоца може да значи отуђивање од другог и другачијег. Такав визуелни отклон очигледан је и у анализи угла из ког је фотографија направљена. На сликама у којима су мигранткиње у интеракцији са полицијом, угао кадра је такав да се гледаоцу чини да увек посматра из угла полицајца, с ове стране „жице”, а не из угла мигранткиње (Слика 9). Фото-репортер ниједног тренутка не улази унутар мигрантске групе, већ се држи на довољној дистанци и слика групу споља, некад и из горњег ракурса или птичје перспективе, чиме се указује на статус подређености или статус нижег ранга у односу на гледаоца. Чак и на ретким фотографијама које приказују интеграцију мигранткиња у образовни систем, девојке које седе у школској клупи приказују се прилично удаљене од камере, из профила, као да су утопљене у амбијент и композицију слике и групе у којој се налазе и у којој је немогуће утврдити било какав лични идентитет.

ЗАКЉУЧАК

Мигранткиње са Блиског истока и из Африке које од 2015. до данас пролазе кроз Србију на путу ка државама Европске уније, не само што носе терет избеглиштва и неизвесност бољег живота коме теже већ се медијски представљају у изразито негативном контексту. За разлику од светских медија, у којима се често портретишу као жртве и изазивају саосећање код публике, слика у српским штампаним и

он-лајн медијима је таква да их више представља у оквиру претње по безбедност и здравље људи и као узрок претње других држава према Србији него у оквирима виктимизације. Медији се према мигранткињама односе као према отуђеним женама и странкињама којима се ретко даје глас у медијском садржају и са којима гледалац, у одсуству индивидуалних визуелних портрета и личних прича, не може да се повеже нити да их разуме. Том начину уоквиривања доприноси не само техничка композиција анализираних фотографија него и укупна визуелна удаљеност од жена у избеглиштву. Визуелна дистанца се огледа и у доминантном приказивању широких планова и простора у којима се мигранткиње налазе, често окренутих леђа, покривених лица и тела. Чак и када се особе персонализују у средњим и крупним плановима, гледамо их из угла припадника служби безбедности на територији државе на којој бораве, а никад из контекста мигрантске групе у којој се налазе. Малобројне слике које приказују оквир интеграције и укљученост мигранткиња у српски образовни систем, и поред добре намере да представе позитивне помаке у односу Србије према расељеним лицима, мигрантима и избеглицима, заправо остају на безбедној визуелној удаљености и не успевају да пренесу позитивну поруку.

Српским штампаним и он-лајн медијима доминира изражена конфронтација између визуелног и текстуалног садржаја, која гледаоца доводи у заблуду и ствара конфузију у перцепцији о животу и боравку мигранткиња. С једне стране, слике приказују жене које воде скроман, а тежак живот, леже у прабини и на тротоарима, често су босе, најчешће бораве под ведрим небом, брину о деци и комуницирају са припадницима групе у којој се налазе. Са друге стране, бомбастични наслови и сензационалистички потписи фотографија их у великом броју случајева повезују са „инвазијом”, „нападом”, „надирањем” миграната ка земљама Европе, и тиме их потпуно деконтекстуализују и упућују читаоца да о мигранткињама мисли као о опасности и претњи по личну безбедност и здравље и као о административном терету, а не као о жртвама рата, насиља и избеглиштва којима је потребна помоћ и заштита. Овакав начин визуелног уоквиривања мигранткиња није везан само за један одређени период, већ како хронолошка анализа главних медијских оквира показује, траје од почетка мигрантске „кризе” до данас. Унутар главних оквира смењују се само подтипови или подоквири: на почетку доминира подоквир претње по безбедност граница и приказивање мигранткиња као узрока „стењања обруча” око Србије и претњи друге државе, нарочито Мађарске, док у каснијим годинама претеже подоквир претње по здравље људи. Главни визуелни оквири, стилско-семиотички приступ, као и визуелни симболи који се користе за медијску деперсонализацију, визуелну деконтекстуализацију и дехуманизацију мигранткиња остају константни током целокупног периода од 2015. до 2020. године. У таквом контексту визуелни медијски садржај који приказује жене, девојчице и жене са децом у избеглиштву не може да буде инструмент креирања потенцијалне „културе гостопримства” према мигрантима у Србији, нити доприноси ширењу саосећања и бољег разумевања њиховог живота и статуса. У таквој атмосфери, медијски садржај пропушта да осветли праве проблеме са којима се суочавају мигранткиње, а на које деценијама упућује релевантна литература и извештаји светских хуманитарних организација.

Aleksandra Krstić¹
University of Belgrade, Faculty of Political Sciences,
Department of Journalism and Communication
Belgrade (Serbia)

FACELESS, ESTRANGED AND DANGEROUS: VISUAL REPRESENTATION OF FEMALE MIGRANTS FROM THE MIDDLE EAST AND AFRICA IN THE SERBIAN MEDIA LANDSCAPE

(Translation In Extenso)

Abstract: Contemporary research on media reporting about migrants and refugees has been intensified since the 2015 European migrant crisis. However, only a limited number of authors focus on the visual representation of female migrants, which has been recognised to lead to more positive citizens' perceptions and the development of the "culture of hospitality" (Bleiker et al., 2014). The main objective of this paper is to identify dominant visual frame in which female migrants appear in the Serbian print and online media. The mixed-method analysis of 54 images captured from 2015 until 2020 is based on the theoretical concept of visual media frames. The main results show that female migrants have been dominantly visually represented as a threat to border security and public health and that they are usually captured in long shots, deprived of identity and voice in the overall media coverage.

Keywords: visual media frames, female migrants, media, Serbia

INTRODUCTION

Ever since 2015, media all over the world have been reporting about the migrant "crisis", as a result of which several million people have been displaced from various regions of the Middle East and Africa to Europe, the United States of America, Australia and other countries. Almost on a daily basis, media show images of boats and ships packed with refugees as well as endless lines of refugees at border crossings where migrants² queue every

¹ aleksandra.krstic@fpn.bg.ac.rs

² Although a terminological difference between the terms "migrants" and "refugees" has been established, in this paper we will mainly use the term migrant/female migrant, since our aim is to investigate media reports on women who fled Middle Eastern and African countries since 2015 to date.

day, in the hope of a better life. On their way to the European Union, they cross the so called “Balkan route”, which also has also included Serbia since May 2015. To date, approximately a 1.5 million migrants from Afghanistan, Syria, Iraq, Bangladesh, etc. have passed through our country (Danas, 2021).

Serbian media with both nation-wide and local coverage have had various approaches to the migrant situation, while on social media fake news about this population is rather common. Citizens believe that they do not have sufficient information on the matter, with a recorded lower percentage of respondents who have had a positive view of migrants since 2016 and 2017 (CeSID, 2019). The research conducted by the Centre for Free Elections and Democracy (CeSID) explains that such a trend is a result of, among other things, negative rhetoric in the media, whereby migrant coverage is extremely negative, with migrants being perceived as terrorists who pose a threat to public safety and health. The most negative positions are observed in municipalities which are more strongly affected by the “crisis”, such as Šid, Preševo and Kanjiža, whereas the residents of Sjenica and Tutin have a more positive view. This is explained by a high level of migrants being accepted by the local, mainly Muslim community (CeSID, 2019).

Academic research into media reports on migrants and refugees is abundant and it mainly focuses on how they are presented in Western European and US media contexts. It has been established that, in addition to newspaper articles, photos in the newspapers and TV footages affect to a large extent whether the public form positive or negative perceptions. For example, visual portraits of individuals stuck in the migrant “crisis” may “relax” citizens’ views (Madrigal & Soroka, 2021; Parrot et al., 2019), while showing the images of female migrants with children develops a stronger “culture of hospitality” and has an influence on more humanised representation of migrant populations (Bleiker et al., 2014). Furthermore, women today largely participate in global migrations (Save the Children, 2020) and besides war conflicts, they are faced with striking discrimination, human trafficking and other forms of threats in transit states, which they cross in order to reach their final destination (Lefko-Everett, 2010). Media image stereotypes can additionally deteriorate their position, especially if one bears in mind the public opinion polls showing that the citizens of Serbia, when compared with earlier years, are decreasingly prepared to interact and speak with female migrants (CeSID, 2019). From the point of view of media studios and journalism, visual media content tends to inspire public reactions more quickly and easily (Coleman, 2010) and it stands for a form of “imaginary contact” with ethnic, religious and other minorities (Özcan, 2013, p. 428). Nevertheless, in Serbia there are hardly any studies looking into media reports and visual representation of women who have fled the Middle East and Africa since 2015 and who have been staying in our country or were here in transit.

Given the context, this paper aims to investigate major visual frames and techniques of visual representation of female migrants in the Serbian print and online media, through the use of a quantitative/qualitative analysis of newspaper photos. In this way, besides the predominant manner of media representation, it could also be established whether visual frames in the Serbian media form a context for humanising this population as well as social and political crises it has undergone for a number of years now. The structure of the paper is such that the theoretical framework of media representation of female migrants in an international context is followed by an explanation of the methodological approach to research, main findings and final considerations.

“FEMINISATION” OF MIGRATIONS AND MEDIA REPRESENTATION OF FEMALE MIGRANTS IN THE INTERNATIONAL CONTEXT

International academics rarely investigate how the media treat women who have fled war zones in the Middle East and Africa during the mayor migrant “crisis” of 2015, or women who have fled poverty, political and social repression in pursuit of a better life. The absence of female migrants’ representation not only in the media but also in a wider academic community is indicative of the widespread socio-political marginalisation of this important and current topic.

It is important in multiple ways to point out the position of female migrants compared to male ones. Zorica Mršević and Svetlana Janković (2019, p. 39) offer argumentation that “the migration of women should be observed through a discourse of gender inequality, traditional roles of women, gender-biased labour market, universal presence of gender-based violence and global feminisation of poverty and work migrations”. This means that female migrants, apart from fleeing persecution, also flee violence and discrimination, while on their migrant route also encountering domestic violence and violence of other migrants, even violence by staff of international charities and law enforcement staff in the countries where they are staying (Mršević & Janković, 2019). However, research has shown that it is only when they stay alone, with their children or in groups with other women, that female migrants fall victim to criminals, human traffickers and law enforcement staff in the countries through which they are passing (Mršević & Janković, 2018, p. 59). Some of the major obstacles female migrants are faced with are that they do not speak the local language; they have no sufficient support and documents; they are unemployed and have limited access to healthcare and education resources, and they also encounter longstanding and complicated administrative problems relative to the issuance of personal documents (Mršević, 2016, p. 217).

In academic literature which does deal with the position of female migrants, the term “feminisation of migrations” is used. The term denotes an increase in the number of female migrants vis-à-vis male migrants (Morokvašić, 2010). Reports presented by various international organisations (Save the Children, 2020), show that in the context of global feminisation of migrations, an increasing number of girls of all ages have been displaced and that they cross migration corridors, either accompanied by family members or completely on their own. As the most common reason for which they have decided to flee their homes and countries, these girls state poverty, threat of domestic violence and fleeing political or other forms of repression (Save the Children). In the context of the Western Balkans and Serbia, it has been noted that girls of an even older age have been excluded from decision-making regarding where a family of migrants might set out to, what the envisaged route is and what survival strategies for the journey are (Save the Children, 2020). Female migrants, according to many relevant indicators, are exposed to the worst aspects of migration – besides social exclusion, there is also physical and psychological abuse, and they are faced with inadequate availability of healthcare services and education (Lefko-Everett, 2010).

In the international media and political discourse, the prevalent stereotypical representation of male migrants as them being “mean” and female migrants as being “vulnerable” social categories (Freedman, 2016). Additionally, the media not infrequently depict them negatively

as “breeding machines” that are cumbersome for the healthcare system (Mawadza & Banda, 2016, p. 5). Still, the most common way of representing female migrants in the media is within the scope of victimisation, in which women and girls are represented as victims (Hellermann, 2006; Banda & Mawadza, 2015). Even within this frame, we notice stigmatisation of female migrants, especially when they are mentioned in the context of prostitution, which, as a prevalent media narrative in fact clouds the real reasons for such female migrants leaving their homes and gruelling cross border journeys in pursuit of a better life (Banda & Mawadza, 2015).

As part of the media representation of female migrants as victims, some research has shown that their “vulnerability” is most commonly connected with the issues of human trafficking, sex slavery and prostitution (Oloruntoba et al., 2018). The media narrative, which arises from visual media content, often represents women and girls as victims who need aid and protection. This “salvation” media frame mainly results from reports of international organisations, NGOs and governments of the states which provide aid to female migrants (Oloruntoba et al., 2018), rather than from problems these women are faced with. In visual terms, the frame which emphasises the need to save vulnerable social categories, such as women and girls who fled war affected regions, does not go any further than boats and ships, shown as part of articles in which female migrants’ concerns are voiced only sporadically (Oloruntoba et al., 2018).

Research into visual and media representation of female migrants is scarce. Studies focus mainly on the Western European media and they indicate that the visual aspect of a victim, rather than one of burden and threat, is shown (Amores & Arcila, 2019). This is to say that the gender dimension in media reports is important for the overall treatment of migrants and refugees, especially in the context of their social acceptance. The German media contain three types of visual stereotypes regarding Muslim female migrants: images of estrangement and insufficient interaction with female migrants, images of a different lifestyle in communal facilities, which are shared with local populations, and images that evoke meanings based on representation of the female body (Özcan, 2013). The most commonly used visual motif in representing female migrants is “viewing them from the back”, which entails estrangement, loneliness and distancing women from observers, even absence of any sort of interaction with them.

Studies conducted outside the Western European and US media frames focus on media representation of female migrants in various national contexts. African media treat female migrants as “divorcees, widows or abandoned women” (Nyangairi, 2010, p. 48), who are mostly looked upon suspiciously and are mainly shown as being unaccompanied by men, as potentials sex workers, “desperate and morally depraved” (Nyangairi, 2010, p. 49). Female migrants are similarly reported on by the media in Australia, which by showing a universal human symbolism in the shape of a woman with a child put female migrants in the box of vulnerability and helplessness but at the same time they demonstrate the gender stereotype of being co-dependent (Bleiker et al., 2014, p. 195). Interestingly enough, the images of women with children, as a context for “media feminisation of female refugees” (Lenette & Cleland, 2016, p. 71), also reflect attempts by the media to humanise the specific crisis they are reporting on and in doing so, they no longer depict women and children as strangers but as persons to whom a viewer can relate. In this manner, Bleiker et al. believe that what is developed is a “culture of hospitality” and that it gives rise to stronger empathy among viewership.

In the Serbian context, there are few research studies dealing with media representation of female refugees and migrants who come from the Middle East and Africa. In their analysis of research trends and approaches to the issue of migrants and migration management in internationally relevant national journals, Pavlović et al. (Pavlović et al., 2021) have found that gender-based approach to migrations has been neglected in all analysed areas. Kleut and Drašković (2017, p. 178) argue that the face of a refugee in any media visual content is “recognisable if it involves women and children, whereas the images of men’s faces are shown when the dramatic side of an occurrence needs to be stressed”. Ethical aspects of Serbian media reporting on migrants (Milinkov et al., 2021) show that female and male migrants and refugees from the Middle East and Africa are mainly seen in the context of fake news, terror campaigns and anti-migrant narratives, which are dominated by manipulative media content. The most common manipulation strategies include broadcasting old instead of current news, intimidation when spreading fake news, unfounded claims, etc. (Milinkov, 2021). According to Janjić (Janjić, 2021, p. 12), fake and manipulative narratives in the Serbian language, the narratives being relative to male and female migrants “1) spread very fast, 2) recruit thousands of citizens via different platforms, 3) involve overt xenophobia, chauvinism and hate speech”, with predominant narratives being common patterns of misinformation about migrants and refugees, speculation about the number of migrants, the very term “refugee”, number of incidents, timelines and location of certain occurrences and population theories. In such a context, gender discrimination is striking, and it is additionally “biased through religious, ethnic and gender stereotypes”, while female refugees and migrants are “enveloped by a cloak of media and patriarchate darkness” (Milinkov et al., p. 42)

METHODOLOGICAL FRAMEWORK

Our research is based on the quantitative/qualitative analysis of 54 images from media articles released every June over a period of five years, between 2015 and 2020.³ We created our sample based on selected relevant print and online media in Serbia, which reported on the migrant “crisis” over the said period and published photos accompanying these articles on a daily basis. The media corpus included the following dailies, their online versions and web portals: *Alo*, *Blic*, *Kurir*, *Večernje novosti*, *Politika*, *Informer*, *Danas*, *Dnevnik* and B92.net. For a reliable search of released images and a relevant media sample, we have used a database of press clippings publicly available at the web portal of the Commissariat for Refugees and Migration of the Republic of Serbia. June was selected as the month to be analysed because this is when World Refugee Day is marked and it would be reasonable to expect that, unlike other periods of the year, there would be more media content about migrants in general. Furthermore, stronger media coverage of the migrant “crisis” began in Serbia after June 2015, because in May that year we had experienced the first stronger inflow of migrants and refugees from Greece.

The analysis of visual representation of female migrants in the Serbian media included a number of variables. At the information level, we noted the date of release and

³ Images which form our sample are part of a broader research into visual media representation of migrants and refugees in the Serbian media.

media outlet where the image was released. Then, based upon the theory of media framing (Entman, 1993), we analysed major visual media frames, which are in academic literature defined as a means of media selection whereby certain aspects of reality stand out or clearly emerge through visual content (Branter et. Al. 2011:251). The methodological approach is based on denotative, style-semiotic and connotative level of visual media framing (Barthes, 1977; Rodriguez & Dimitrova, 2011). At the denotative level, we analysed major players, textual tools which go with the image, such as the caption, headline and sidebar as parts accompanying the photo. Then, we also analysed the size of a migrant group within which female migrants are shown (small/medium-sized group – up to 20 members, large group – 20+ members, individuals – portrait of a person, no group – it cannot be identified because the image intends to show something else), as well as the dominant frame within which female migrants are visually portrayed and specifications of an individual visual frame: frame of threat (to the safety of borders, public health, as a cause of threat to other countries, victimisation (victims of transport, war, crimes, treatment of the state where they are staying, human trafficking), administrative frame (asylum or aid seeking or a general approach to migration management), political frame (political decisions issued by Serbia or policies of some other country) and integration frame (social inclusion or inclusion of female migrants in the education system).

At the style-semiotic level of the image, we analysed positioning of the camera used to photograph female migrants – long/medium shot for capturing visual closeness and wide/total frame for capturing visual distance (Wilmott, 2017), as well as activities which capture female migrants performing them (Greenwood & Thomson, 2020), e.g., when they are passive (waiting, sitting or lying down), when they are actively moving (coming or leaving), when they are interacting (with a group of persons, children, police) and activities which suggest “normal” living, such as going to the supermarket, school, doing physical exercise, etc.

At the connotation level, we have analysed the presence of visual symbols and metaphors (Aiello, 2006; Krstić et al., 2020), which may be of help for the purpose of a deeper and broader understanding of the prevailing visual frame, used to show female migrants in the Serbian media. For example, images of prison bars, handcuffs and cages evoke perceptions of female migrants as dangerous and devious individuals, images of a blanket could refer to safety they are in pursuit of, scarves and dresses may refer to cultures from which they come.

RESULTS

During the period between 1st and 30th June of every year from 2015 to 2020, a total of 54 images showing female migrants from the Middle East and Africa were released in the nine selected media outlets. Female migrants featured as main characters in 80% of the images, which means that they were clearly indicated as individuals and were the primary focus of the photos. As background figures, female migrants were in the secondary focus compared to the main characters, who were mainly male migrants, police officers or politicians. A substantial part of the sample, i.e. 64% of the sampled images, showed images of women with children. They were often shown within a small or medium-sized group

of migrants (83%), but very rarely captured in portraits (8%) and large groups (1.8%). Female migrants were mainly shown in a visual setting of threat, then in the frame of victimisation and far more rarely in the frames of politics and integration ([Table 1](#)). The results of the quantitative analysis of specific sub-frames indicate that migrants captured in the frame of suffering were shown mainly in the context of threat to public health or as a cause of threat of another country to Serbia, while within the victimisation frame, they were mainly shown as victims to war rather than the victims of human trafficking, cross-border transport or crimes.

If we note how widely spread the visual frame year by year ([Graph 1](#)) is, during the first year of the migrant “crisis” the most common frames were those of threat and victimisation. Between 2016 and 2018, there was an increasing presence of the administrative visual frame whereby women were captured in situations of aid or asylum seeking, as well as in the form of figures and statistics, which shows that the media then were more concerned with calculations of how many thousand migrants entered and exited the country rather than the actual reason for them taking refuge or individual real-life stories which could bring female migrants and their position closer to our understanding. The impression one gets is that female migrants, as part of a larger group, were shown in the Serbian media as a type of burden to the state and society. The only, admittedly a very short, period during which we noticed the visual frame of female migrants’ integration in society was in 2016 and slightly less during 2018, which was the case only with the *Politika*, *Kurir* and *Blic* dailies. Nevertheless, starting from 2018, the frame of threat was on the increase again, but there were no longer photographs which associated female migrants with a threat to the safety of borders or captured them in interactions with police officers or at a border crossings, given the fact that titles and captions directly and visually labelled them as sources of contagion of dangerous diseases.

The results have shown that titles and sidebars, as well as captions, were often in contradiction with the content of the image itself. For example, women with children were shown on the move, or in a reclining position ([Image 1](#)), with visually noticeable rucksacks as a symbol of burden, bare feet as a common visual symbol of exile, weariness and long wandering. Images themselves illustrated the portraits of women who suffered tragic fate and who were still *en route* to somewhere or were waiting for a change in their status. Nevertheless, the position of such images, apart from visually noticeable image of violent jumping over the barriers and their breaking, as well as tabloid and sensationalist frame of the heading, puts harmless visual representation of female migrants in the context of a threat and danger to the citizens of Serbia.

This is not the only example. Visual decontextualisation of female migrants is present throughout the sample. Images of women with children or groups of women, in which there is not a hint of dangerous behaviour or threat, provide frame for a context which does not reflect visual content ([Image 2](#)) and which, with the aid of sensationalist titles, spread panic and fear among readers ([Image 3](#)). Additionally, women and girls were shown as a threat to public health because it was suggested that they “spread tuberculosis and scabies” (*Informer*, 24th June 2015) but also that “they knew they had contracted the diseases” and that “they spread AIDS throughout Serbia” (*Kurir*, 28th June 2018). In some cases, for the purpose of insisting on representation of devious forms of behaviour, female migrants were

not used at all. Instead, other women were used, mainly unidentifiable, photographed from the back, but who, at the connotation level of perception of the image and visual metaphor, were indicative of the meaning of migrants' dangerous behaviour, which is believed to have unforeseeable consequences for the citizens of Serbia (Image 4).

At the style-semiotic level of the image, female migrants were mostly shown from a visual distance compared to the camera lens. In 76% of the sampled images, the prevalent visual frame is wide or "total", which captures composition of the photo in space but it at the same time has the effect of visual distancing from persons captured in such images. In rare close-ups and medium distance frames, female migrants were shown mainly as the victims of war, which they fled, with the odd personal story told in the media (Image 5) or as aliens, estranged in every way from the citizens of Serbia, to whom readership cannot relate or connect (Image 6 and Image 7). The majority of the sampled images in which female migrants were shown in a passive state, not doing anything except waiting, be it lying down, sitting down or standing up, while other images, in which they were active or interacted, were far fewer in terms of the percentage of the sampled images (Table 2).

A frequent visual symbol is a view from back, which is also recognised in other academic research (Özcan, 2013). It denotes distancing from viewership and inability to relate to persons captured in the photos (Image 8). Depersonalisation of female migrants, which is accomplished not only through the position of the camera but also through images which do not show their faces at all, or show them partially, in which their heads are turned to the side or covered with hands, as if they refused to allow precise identification. Hiding faces with scarves or covering the body with blankets to them represents being safe from the outside world, displacement from their own homes and drama in whose centre they were placed. To a viewer, on the other hand, it could mean estrangement from someone and something else. Such visual distancing is apparent in the analysis of the angle from which the photograph was shot. In the photos where female migrants interact with police officers, the angle of the frame is such that a viewer has the impression that he/she is always looking from where the police officer is standing, on the other side of the "barbed wire" rather than from where the female migrant is standing (Image 9). Not once does the photojournalist join the migrants' group but instead is at a sufficient distance and captures the group from the outside, at times from above or a bird's-eye view, which shows a status of submission or lower rank vis-à-vis the viewer. Even in some rare images which show female migrants integrating into the education systems, girls who are sitting at the benches are rather far from the camera and they are captured sideways, as profile photos, as if they blended with the setting and the composition of the photo and group which they belong to and in which it is impossible to establish and personal identity.

CONCLUSION

Female migrants from the Middle East and Africa in transit through Serbia on their way to the EU countries since 2015 to date have had to deal not only with the burden of exile and uncertainties of a better life, but they have been at the same time in the media represented in a very negative context. Unlike media elsewhere in the world, in which female migrants are frequently portrayed as victims thus provoking empathy of viewership, image

in the Serbian print and online media is such that they are represented more in the frame of a threat to safety and public health as well as a cause of threat of other states to Serbia rather than within a frame of victimisation. The media treat female migrants as foreigners whose voice is rarely heard in media content and to whom the viewer, in the absence of individual visual portraits and personal real-life stories, can neither relate nor understand. This manner of framing is contributed not only by the technical composition of the sampled images, but also the overall visual distancing from women in exile. This visual distancing is reflected in the prevalent representation of female migrants in large frames or in spaces where they are located, often with their backs turned and their faces and bodies covered. Even when individuals are personalised in middle frames and close-ups, they are seen from where law enforcement officers stand, but never in the context of a migrant group they belong to. The few images which represent the frame of integration and inclusion of female migrants in the Serbian education system, despite the well-meaning intention to show positive developments in Serbia's view and treatment of displaced persons, migrants and refugees, they actually remain at a safe visual distance and fail to convey the positive message.

A feature of Serbian print and online media is a striking discrepancy between the visual context and copy, which is misleading to the viewer because it creates confusion in the perception of where and how female migrants live. On the one hand, images show women who lead modest and far from easy lives, lie in the dust and on pavements, very often barefoot, and they mainly spend time completely in the open, they raise their children and communicate with other members of the group to which they belong. On the other hand, bombastic titles and sensationalist captions are in many cases connected with an "invasion", "attack" and migrants "pouring" into European countries, which entirely decontextualizes it and leads readership into perceiving female migrants as a danger or threat to personal safety and health, and as an administrative burden, rather than perceiving them as the victims of war, violence and exile, who need aid and protection. This manner of visual framing of female migrants is not connected to one specific period but, as a timeline analysis of major media frames shows, has been in place since the migrant "crisis" first started to date. Within major frames, what changes are only sub-types and sub-frames: initially, the predominant frame was that of threat to the safety of borders and representing female migrants as a cause of "tightening the grip" of Serbia and a threat to other countries, especially Hungary, while in later years the predominant sub-frame was that of a threat to public health. The main visual frames, style-semiotic approach as well as visual symbols used for media depersonalisation, visual decontextualisation and dehumanisation of female migrants remained constant throughout the period of 2015 to 2020. In such a context, visual media content depicts women, girls and women with children in exile cannot be an instrument for creating a potential "culture of hospitality" to migrants in Serbia, nor does it contribute to growing empathy and understanding their lives and status. In this atmosphere, media content fails to shed light on true problems female migrants are faced with, to which for decades attention has been drawn in relevant literature and international charities' reports.

REFERENCES

- Aiello, G. (2006). Theoretical advances in critical visual analysis: Perception, ideology, mythologies and social semiotics. *Journal of Visual Literacy* 26 (2), 89–102.
- Amores, J, J, Arcila, C. (2019). Deconstructing the symbolic visual frames of refugees and migrants in the main Western European media. In M. A. Gonzalez (ed.) *Proceedings of the Seventh International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality (TEEM 2019)* New York: Association for Computing Machinery
- Bleiker, R., Campbell, D., Hutchison, E. (2014). Visual Cultures of Inhospitability. *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 26 (2), 192-200.
- CESID (2019). *The attitudes of citizens towards the impact of refugee and migration crisis in 19 local municipalities in Serbia*. Beograd: CESID [In Serbian]
- Danas (2021, 18 October). Commissariat: since the beginning of the year, 42.000 migrants went through Serbia. Available at: <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/komesarijat-od-pocetka-godine-kroz-srbiju-proslo-42-000-migranata/> [In Serbian]
- Entman, R.M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58.
- Freedman, J. (2016). Engendering Security at the Borders of Europe: Women Migrants and the Mediterranean ‘Crisis’. *Journal of Refugee Studies*, 29(4), 568–582.
- Greenwood, K., Thomson, T, J. (2020). Framing the migration: A study of news photographs showing people fleeing war and persecution. *International Communication Gazette*, 82(2), 140-163.
- Hellermann, C. (2006). Migrating alone: tackling social capital? Women from Eastern Europe in Portugal. *Ethnic & Racial Studies* (29)6, 1135–1152.
- Janjić, S. (2021). Qualitative analysis of disinformation about migrants. In: Milinkov, S., Janjić, S., Jakovljević, N. (eds.) (2021). *Reporting on migrants – Between manipulation and ethics* (11-18). Novi Sad: Independent Journalists’ Association of Vojvodina. [In Serbian]
- Kleut, J., Drašković, B. (2017). Visual representation of the refugees on the Balkan route in the Serbian media. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 42 (2), 165-182. [In Serbian]
- Krstić, A., Aiello, G., Vladisavljević, N. (2020). Visual metaphor and authoritarianism in Serbian political cartoons. *Media, War & Conflict* 13(1), 27–49.
- Lefko-Everett, K. (2010). The voices of migrant Zimbabwean women in South Africa. In: J. Crush, D. Tevera (eds.), *Zimbabwe’s Exodus* (269-290). Cape Town and Ottawa: International Development Research Centre.
- Lenette, C, Cleland, S. (2016). Changing faces: Visual representations of asylum seekers in times of crisis. *Creative Approaches to Research*, 9 (1), 68-83.
- Mawadza, A., Banda, F. (2016). ‘Kids sold, desperate moms need cash’: Media representations of Zimbabwean women migrants. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 34 (2), 121-134.
- Morokvašić, M. (2010). Feminization of migrations? *Stanovništvo*, 2, 25-52. [In Serbian]
- Milinkov, S, Janjić, S, Jakovljević, N. (eds.) (2021). *Reporting on migrants – Between manipulation and ethics*. Novi Sad: Independent Journalists’ Association of Vojvodina. [In Serbian]

- Milinkov, S. (2021). Digital trust – journalists against disinformation about migrants – introduction. In: Milinkov, S, Janjić, S, Jakovljević, N. (eds.) (2021). *Reporting on migrants – Between manipulation and ethics* (4-10). Novi Sad: Independent Journalists' Association of Vojvodina. [In Serbian]
- Mršević, Z., Janković, S. (2018). Migrant women. *Zbornik Instituta za kriminološkai sociološka istraživanja* 37 (2), 55-67. [In Serbian]
- Mršević, Z., Janković, S. (2019). Protection of human rights of migrant women. *Zbornik Instituta za kriminološkai sociološka istraživanja* 38 (2), 35-48. [In Serbian]
- Mršević, Z. (2016). Intersectional analysis of gender aspects of integral security. In B. Forca (ed.) *Factors of Integral Security of the Republic of Serbia* (211-226). Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo, Fakultet za strateški i operativni menadžment Univerziteta „Union – Nikola Tesla“ [In Serbian]
- Nyangairi, B. (2010). *Migrant women in sex work: trajectories and perceptions of Zimbabwean sex workers in Hillbrow, South Africa*. (Master's thesis). Johannesburg: University of the Witwatersrand
- Oloruntoba, F, A., Ogwezzy-Ndisika, A, O., Faustino, B. A., Amakoh, K. O. (2018). Transnational gendered narratives on migration: the Nigerian media and female migrants en route to Italy from Libya. *Feminist Media Studies*, 18(6), 1130-1132.
- Özcan, E. (2013). Lingerie, Bikinis and the Headscarf. *Feminist Media Studies*, 13(3), 427-442.
- Pavlović, D., Perišić, N., Šantić, D. (2021). Migration in the National Context – Mapping the Research Challenges. *Sociologija* 63 (4), 669-687. <https://doi.org/10.2298/SOC2104669P> [In Serbian]
- Rodriguez, L., Dimitrova, D. (2011). The Levels of Visual Framing. *Journal of Visual Literacy* 30(1), 48–65.
- Wilmott, A, C. (2017). The Politics of Photography: Visual Depictions of Syrian Refugees in U.K. Online Media. *Visual Communication Quarterly* 24(2), 67-82.

ПРИЛОГ/APPENDIX

Табела 1. Главни визуелни оквир мигранткиња у медијима у Србији од 2015. до 2020. године / Table 1. The main visual frame of female migrants in the Serbian media 2015-2020

The main visual frame	%
Главни визуелни оквир/Main visual frame	33.3
Оквир претње/Threat frame	26.0
Оквир виктимизације/Victimization frame	24.0
Административни оквир/Administrative frame	11.2
Оквир политике/Political frame	5.5
Оквир интеграције/Integration frame	

← НАЗАД

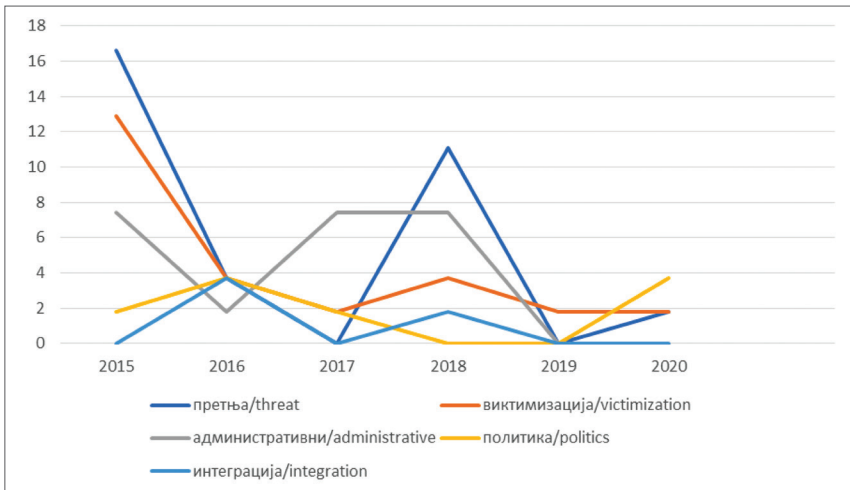
← БАСК

Табела 2. Визуелна репрезентација активности мигранткиња на анализираним фотографијама од 2015. до 2020. / Table 2. Visual representation of female migrants' activities in the sampled images 2015-2020

Visual frame of women migrants' activities	%
Чекање/Waiting	55.5
Транзит/Transit	18.5
Интеракција/Interaction	14.8
Акција/Action	3.7
Илустрација/Illustration	7.4

← НАЗАД

← БАСК

← НАЗАД

← БАСК

Графикон 1. Хронолошки приказ главног визуелног оквира мигранткиња у медијима у Србији од 2015. до 2020. / Graph 1. Timeline of the main visual frame of female migrants in the Serbian media 2015-2020

Слика 1. Снимак екрана, *Информер*, 23. 6. 2015.
/ Image 1. Print screen, *Informer*, 23rd June 2015

Слика 2. Снимак екрана, *Полиџика*,
28. 6. 2016./ Image 2. Print screen, *Politika*,
28th June 2016

Слика 3. Снимак екрана, *Информер*,
19. 6. 2015. / Image 3. Print screen, *Informer*,
19th June 2015

← НАЗАД

← BACK

← НАЗАД

← BACK

← НАЗАД

← BACK

Слика 4. Снимак екрана, *Kurir*, 28. 6. 2018. / Image 4.
Print screen, *Kurir*, 28th June 2018

Слика 5. Снимак екрана, *Информер*, 20. 6. 2015. / Image 5. Print screen, *Informer*, 20th June 2015

Слика 6. Снимак екрана, *B92.net*, 20. 6. 2020. / Image 6.
Print screen, *B92.net*/20th June 2020

← НАЗАД

← ВАСК

Слика 7. Снимак екрана, *Вечерње новости*, 25. 6. 2015.
/ Image 7. Print screen, *Večernje novosti*, 25th June 2015

← НАЗАД

← ВАСК

Слика 8. Снимак екрана, *Блиц*, 28. 6. 2015.
/ Image 8. Print screen, *Blic*, 28th June 2015

← НАЗАД

← ВАСК

Проверавање се и млађи од 14 година

Немачка ће и деци избеглицама узимати отиске прстију

Слика 9. Снимак екрана, *Полијика*, 17. 6. 2017.
/ Image 9. Print screen, *Politika*, 17th June 2017